

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2025. október 15.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal** kell javítani az alábbiak szerint.

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igeikötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

Amennyiben a személyek, topográfiai adatok és fogalmak neveinek esetében egyértelmű, hogy a pontatlan írás helyesírási és nem szakmai hibának tekinthető, helyes válaszként kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapban a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely közép szinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Ismeretszerzés, források használata* és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Ismeretszerzés, források használata* és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Ismeretszerzés, források használata* és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot. A korszakokat határoló – **kötőjellel összekapcsolt** – évszámok egy időbeli elemnek számítanak.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (K2) és a hosszú esszénél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1, ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1, ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre* adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Athén (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) cserépszavazás
- b) népgyűlés / ecclesia
- c) sztratégosz
- d) Így minden polgárnak (aki pályázott) esélye volt a tisztségviselésre. / Így valószínűtlen volt, hogy ugyanaz a személy hosszabb ideig viseljen tisztséget. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

2. Arab hódítás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) iszlám (Elfogadható még: muszlim / muzulmán / mohamedán.)
- b) kalifa
- c) Jeruzsálem
- d) Itt feszítették keresztre Jézust. / Itt támadt föl a halálból Jézus. / Jézus tevékenységének helyszíne. (Elfogadható még: A Szentföld volt a keresztes hadjáratok célpontja.) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

3. Támadó hadjáratok (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) A
- b) 3.
- c) zsákmányszerzés / támadások megelőzése / felderítés / valamely külföldi uralkodó szövetségeseiként harcoltak *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) 2.

4. A felvilágosodás államelméletei (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) végrehajtó (Elfogadható még: végrehajtás.)
- b) törvényhozó (Elfogadható még: törvényhozás.)
- c) igazságszolgáltató / bírói (Elfogadható még: igazságszolgáltatás / bíraskodás.)
- d) a zsarnokságot / az önkényuralmat / az abszolutizmust / a hatalom önkényét *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

5. Mohácsi csata (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

- a) II. Lajos(nak)
- b) lassan haladó / gyülekező csapatok; ellentmondó utasítások; pénzhiány / ellátás hiánya; (a Száván) a gázlók (elégtelen védelme); a védők elkötelezettségének hiánya *(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.) (A pontosvesszővel elválasztott válaszok közül bármely három, bármely sorrendben elfogadható.)*
- c) 2., 4.

6. Ipari forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1., 3.
- b) környezetszennyezés *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Innen szállították a felvevőpiacokra a textilipar termékeit. / Ide érkezett a gyapot / nyersanyag (amelyet feldolgoztak a manchesteri gyárakban). *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

7. A dualizmus nemzetiségei (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) román(ok) (Elfogadható még: oláh(ok).)

b) 3.

c) 2.

d) 3.

8. A trianoni békeszerződés (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

2., 3., 6., 8.

9. A második világháború (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

1., 4., 6., 8.

10. Kádár-korszak (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	Betűjel(ek)	
a) Az állami munkahelyeken sok esetben nem volt hatékony a munkavégzés.	A	D
b) A tervgazdálkodás rugalmatlansága miatt bizonyos javak megszerzésére hosszú ideig kellett várni.	E	
c) A nyugati divatot az ideológiai ellentétek ellenére is másolták.	C	

11. Gazdasági rendszerváltoztatás (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) infláció

b) munkanélküliség

c) kárpótlás

d) privatizáció

12. Demográfiai változások a világban (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a)

Földrész	Korfa betűjele
Európa	D
Afrika	C
Ázsia	B

b) 2.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A korai kapitalizmus társadalmi hatásai (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a korai kapitalizmus társadalmi következményeit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Utal arra, hogy a korai kapitalizmus a 16–17. században alakult ki, és utal arra, hogy a bemutatott jelenségek Nyugat-, illetve Közép-Európára jellemzők.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. kapitalizmus, tőkés, bérmunkás, örökös jobbágyság.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a szántóföldeket legelőkké alakították; az állattenyésztés kevesebb munkaerőt igényelt a földművelésnél, bekerítésekre került sor), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szabad bérlőket elűzték a földekről; az elűzött parasztok adták a manufaktúrák bérmunkásait; az angol nemesség egy része kapitalista vállalkozóvá vált).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy Nyugat-Európában tőkés / polgári rétegek alakultak ki / erősödtek meg, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. belőlük kerültek ki a manufaktúrák / részvénytársaságok / bankok tulajdonosai; ezzel tovább nőtt a városi lakosság aránya; velük párhuzamosan megjelent / megnőtt a bérmunkások rétege is).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Közép-Európában megmerevedett / szigorodott a jobbágyrendszer, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a jobbágyokat röghöz kötötték; megerősödött a majorsági gazdálkodás; nőttek a robotterhek; a mezőgazdasági fellendülés haszna a nemességnél csapódott le).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. A nemzetiszocialista fajelmélet

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nemzetiszocialista fajelméletet mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy időbeli elemét (pl. a náci hatalomátvétel: 1933, nürnbergi törvények: 1935, kristályéjszaka: 1938), és megállapításai Németországra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. nemzetiszocialista / náci, fajelmélet, antiszemitizmus / zsidóellenesség, holokauszt / kristályéjszaka / nürnbergi törvények.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Hitler területet követelt a németeknek; kelet felé akart terjeszkedni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt az igényt fogalmazta meg a náci élettér-elmélet; Hitler a történelmi Német-római Császárság politikájára hivatkozott; Hitler a Kelet-Európában élő szláv népeket alsóbbrendűnek tartotta; a fajelmélet alapján követeltek területeket; a nácik a németek felsőbbrendűségével indokolták a területi igényeket).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a német népet / árja fajt felsőbbrendűnek tartották, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a népeket kategóriákba sorolták; alsóbbrendű népek közé sorolták a szlávokat / zsidókat / romákat / feketéket; üldözött csoportok voltak a homoszexuálisok és a fogyatékkal élők is; ezen alapult a holokauszt; a fajelméletet megpróbálták tudományos alapon bizonyítani / nincs tudományos alapja; a nácik a németek felsőbbrendűségével indokolták a területi igényeket; a fajelmélet a szociáldarwinizmusból fejlődött ki; az angol gyarmatosításnál is megjelent; felhasználták Nietzsche gondolatait is / az Übermensch fogalmát).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a nemzetiszocializmus antiszemita volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az alsóbbrendű népek közé sorolták a zsidókat; üldözte a zsidókat; megfosztották a zsidókat állampolgárságuktól / vagyonuktól; ellenük hozták a nürnbergi törvényeket; a zsidó tulajdont támadták a kristályéjszakán; ezen alapult a holokauszt).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. IV. Béla uralkodása

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően IV. Béla tatárjárás utáni intézkedéseit mutatja be. Válaszában kitér a tatárjárás következményeire is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két időbeli elemét (pl. muhi csata: 1241, tatárok kivonulása: 1242, IV. Béla uralkodásának kezdete: 1235, IV. Béla uralkodásának vége: 1270).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a népességpusztulás elsősorban az Alföldön / keleti országrészben / folyóvölgyekben volt jelentős, kun szállásterületek az Alföldön voltak, román betelepülés történt Erdélybe, a németek / szászok a Szepességben / Erdélyben éltek).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, nemes, (kő)vár, hadjárat.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tatárok / mongolok, földbirtokos / báró / nemes, kiváltság, kunok / szászok.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy IV. Béla lányai kiházásával épített szövetséget a tatárok ellen, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a lengyelektől / a pápától / a nyugati államoktól remélt segítséget; a tatár támadás idején szövetséges nélkül maradt; a szövetség arra irányult, hogy a tatár támadást az országon kívül állítsák meg; a későbbi tatár támadás idején a Magyar Királyság sikeresen védekezett).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. IV. Béla építtette a budai várat; várak építését kezdeményezte; várépítéssel készült az újabb mongol támadásra), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kővárak ellenálltak a tatár támadásnak; a várakra épült az új védelmi rendszer; a gyepűrendszer megszűnt; a királyi várak mellett a nemesek is várakat építettek; a király a földadományok feltételeként szabta a várépítést).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a hospesek / betelepülők maguk választhattak bírót; évi egy összegben adóztak; vásártartási jogot kaptak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a hospesek behívására a tatárjárás népességpusztulása miatt volt szükség; a hospesek a kiváltságokért cserébe települtek be az országba; IV. Béla intézkedései elősegítették a társadalmi átalakulást; megindult a városfejlődés) vagy felsorol legalább két hospesként érkező népcsoportot (pl. németek, vallonok / flamandok, csehek, morvák, lengyelek, vlachok / oláhok / románok).	0–3
	E1 Rögzít egy lényeges tény a tatárjárás közvetlen következményeivel kapcsolatban (pl. a tatárjárás jelentős pusztulást okozott az országban; a népességszám jelentősen csökkent; sok	0–3

Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	terület / település elnéptelenedett; az országot jelentős katonai veszteségek érték), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az országnak munkaerőre / a haderő pótlására volt szüksége; a király célja az elnéptelenedett területek benépesítése volt; a tatárjárás során / után éhínség pusztított; a pusztulás mértéke kb. 20% volt).	
	E2 Rögzít IV. Béla tatárjárás utáni új politikai lépései közül egyet (pl. a király földek adományozásába kezdett; a haderő egyre inkább bandériumokból állt; törvényeivel megerősítette a szerviensek / köznemesség jogait), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király a földadományok feltételeként szabta a várépítést; a magánföldesúri várak növekedése gyengítette a királyi hatalmat; ez elsősorban az ország védelmi képességének megerősítését szolgálta; több település fallal vette körbe magát; meghatározza a bandérium fogalmát; a nemesi bandériumok létrejötte gyengítette a királyi hatalmat; a bandériumokkal nőtt a páncélos lovasság aránya a hadseregben; a külső fenyegetés a bárókkal való megegyezésre készítette).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy IV. Béla visszahívta az országba a kunokat, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a kunok mellett román / szláv bevándorlás folyt a peremterületekre; a kunokkal jelentősen nőtt a királyi haderő létszáma; a kunok befogadásának egyik feltétele a kereszténység felvétele volt; az elnéptelenedett középső és keleti területekre nagyarányú vándorlás indult meg; a kunok adómentességet kaptak / katonai kötelezettségük volt, de nem adóztak; a kunok kollektív jogokat / kiváltságokat kaptak).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. A Rákosi-korszak gazdaságpolitikája

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákosi-korszak gazdaságpolitikájának fő jellemzőit mutatja be, és rávilágít annak ideológiai hátterére. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a Rákosi-korszak kezdetét: 1948 / 1949, és a végét: 1953 / 1956.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a szovjet tömb része volt / a gazdaságpolitika szovjet mintát követett.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. ipar, mezőgazdaság, kölcsön / (állam)kötvény, kommunista / szocialista.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. államosítás, tervgazdálkodás / tervutasításos	0–2

alkalmazása	rendszer, termelőszövetkezet / kollektivizálás / téeszésítés, kulák.	
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. az ipari üzemek túlnyomó részét államosították; az államosítást a kapitalizmus / a kizsákmányolás felszámolásával indokolták), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. erre alapozva tudtak tervgazdálkodást bevezetni; az állam határozta meg a béreket / árakat; a kommunista ideológia a köztulajdont / a magántulajdon felszámolását tűzte ki célul; a propaganda az osztályharc jelentőségét hangsúlyozta / a nép győzelmeiként értékelte az államosítást).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a karikatúra a szocializmus építésének akadályozásával vádolja a kulákokat; nevetséges / ellenszenves emberekként ábrázolja a kulákokat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kulákoknak eredetileg a kollektivizálásnak ellenálló parasztokat neveztek; osztályellenségeknek / kizsákmányolóknak bélyegezték őket; a magántulajdonhoz való ragaszkodás nem felelt meg a kommunista ideológiának; a mezőgazdaságban jelentkező problémák miatt a kulákokat kiáltották ki bűnbaknak).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a dolgozók békekölcsönt jegyezték; a békekölcsönből befolyó pénzt az ipar / a városok fejlesztésébe fektették), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a békekölcsön az államnak nyújtott hitel volt; a valóságban nem önkéntes felajánlás volt; a propaganda azt sugallta, hogy így lehet elkerülni a nyugatiak által szított háborút).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy tervgazdaságot hoztak létre, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. meghatározták a termelés mennyiségét; a minőség háttérbe szorult a mennyiségi célok teljesítése mögött; a kínálat nem alkalmazkodott a kereslethez; nem volt verseny; a mennyiséget munkaversennyel is igyekeztek fokozni; az eredményeket gyakran meghamisították).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy erőltetett iparosítás zajlott, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. főként a nehézipart fejlesztették; ebben szerepe volt a fegyverkezési versenynek; a munkaerőt a mezőgazdaságból csoportosították át / a nők munkába állása is biztosította; nem vették figyelembe az ország természeti adottságait; a mennyiséget munkaversennyel is igyekeztek fokozni; a rendszer fő támasza a munkásság volt).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a mezőgazdaságban kollektivizálás / téeszésítés zajlott, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. magas adókkal / beszolgáltatási kötelezettséggel / kulákellenes propagandával / padlássöprésekkel nyomást gyakoroltak a parasztságra; a parasztság jelentős része nem lépett be a téeszékbe; sokan felhagytak a mezőgazdasági munkával; visszaesett a mezőgazdasági termelés / gondok voltak az	0–3

	élelmiszer-ellátással; a kommunista ideológiának a köztulajdon felelt meg).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

1. Plutarkhosz: Párhuzamos életrajzok. Ford.: Máthé Elek. Budapest, Magyar Helikon Kiadó, 1978.
2. https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230615441_3
Daniel F. Callahan: Charlemagne, and the Destruction of the Church of the Holy Sepulcher in Jerusalem in the Writings of Ademar of Chabannes
3. <http://mek.niif.hu/01900/01992/html/index823.html>
<https://ferfiakjatekboltja.hu>
<https://lovagok.hu/hadviseles>
<https://knyfe.de/hu/halott/marto-k%C3%B6z%C3%A9pkori-alab%C3%A1rd/m%C3%A1rcius-8501/>
<http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/kozepkor/hadjaratok/kalandozasok.html>
5. Mohács emlékezete. A mohácsi csatára vonatkozó legfontosabb magyar, nyugati és török források. A csatahely régészeti feltárásának eredményei. Budapest, Európa Kiadó, 1979.
6. Francis Wishaw: The Railways of Great Britain and Ireland, 1842.
<https://archive.org/details/railwaysgreatbr00wishgoog>
7. Romsics Ignác: Bethlen István. Politikai életrajz. Budapest, Helikon Kiadó, 2005.
Bereg, 1904. július 17.
8. Történelem érettségi középszint, 2008. október
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/feladatok2008osz/k_tort_08okt_fl.pdf
9. <https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/For%C3%A1cs%20B.pdf>
https://www.magyarhirlap.hu/tudomany/Partiznavadaszat_es_tuzkeresztseg
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/2vhSzakkonyv-magyarok-a-ii-vilaghaboruban-2/a-keleti-hadszinter-es-magyarorszag-1941-1943-CF9/7-az-arcvonalak-mogott-1941-1943-108A/>
10. Ludas Matyi, 1980/9. szám (02.28.) BGY karikatúrája
Ludas Matyi, 1980/10. szám (03.06.) Dános Jenő karikatúrája
Ludas Matyi, 1980/12. szám (03.20.)
Ludas Matyi, 1962/1. szám (01.04.) Vasvári Anna karikatúrája
Ludas Matyi, 1980/7. szám (02.14.) BGY karikatúrája
11. Antall József: A kormány programjának ismertetése az országgyűlésben, 1990. május 22.
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/OGYNaplo-orszaggyulesi-naplo-1990-2022-4/19901994-5/1990-evi-tavaszi-ulesszak-156/1990-majus-22-kedd-az-orszaggyules-5-ulese-8A0/a-kormany-programjanak-ismertetese-8BC/antall-jozsef-dr-kijelolt-miniszterelnok-8C0/>
12. <https://www.populationpyramid.net/world/2024/>
13. dr. Boronkai – dr. Gianone – Kormos – dr. Kovács – Simonkay – Tamásiné: Történelem 10. Budapest, Szent István Társulat, 2022.
14. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_11_nat2020/lecke_05_019
15. dr. Boronkai – dr. Gianone – Kormos – dr. Kovács – Rubovszky – Tamásiné: Történelem 9. Budapest, Szent István Társulat, 2021.
Végh András: Buda I. kötet, Budapest, 2015.
https://www.academia.edu/25493856/Buda_I_rész_1686_ig_Buda_Part_I_to_1686_Írta_és_összeállította_by_András_Végh_Magyar_Várostörténeti_Atlasz_4_Hungarian_Atlas_of_Historic_Towns_No_4_Budapest_2015
Zala megye történelmi olvasókönyve – Helytörténeti szöveggyűjtemény. Zala Megyei Levéltár, 1996.
<https://mnl.gov.hu/sites/default/files/zml/kiadvanyok/zalatortolv.pdf>
16. <https://mek.oszk.hu/04300/04351/04351.htm>
Ludas Matyi, 1949/14. szám (04.01.) Pályi Jenő karikatúrája. www.arcanum.com
Magyar Filmhíradó 34. 1951. augusztus. <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=10902>